

σου ἱερὸν, ἐν ᾧ ἐπετελοῦντο οἱ ἀγῶνες Ἀθηναίων πρὶν τὸ θέατρον οἰκοδομηθῆναι» (Ήσύχιος). Ἄλλ' ἐκ τούτων ἀκριβῶς τῶν χωρίων βεβαιοῦται ὅτι αἱ Λίμναι δὲν ἦσαν ὁ τόπος, ὅπου τὸ Διονυσιακὸν λεγόμενον θέατρον ἔκειτο, διότι ὁ ἐν αὐτῷ λατρευόμενος Διόνυσος καλεῖται πανταχοῦ Ἐλευθερεὺς καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ συγχισθῇ πρὸς ἐκεῖνον.¹ Εἶνε ὅμως ἐπόμενον ὅτι καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν κείμενον πρὸς τὸ μέρος τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἀναφερομένων.

Τοῦ Θουκυδίδου λοιπὸν ἡ μαρτυρία ὅχι μόνον διόλου δὲν ἀντίκειται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Πausανίου περὶ τῆς Ἑννεακρούνου λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ θαυμαστὴ συμμαρτυρεῖ τούτοις. Καὶ πῶς μὲν περιεπλέχθη τὸ ζήτημα καὶ ὁ Pausanias ἐθεωρήθη ψευδόμενος, ὁ δὲ Θουκυδίδης παρηρμηνεύθη, δι' ὀλίγων λέξεων ἀρκεῖ τώρα νὰ σημειωθῇ: ἐπιστεύθη ὅτι τὸ ἐν Λίμναις ἱερὸν τοῦ Διονύσου δὲν δύναται νὰ εἶνε ἄλλο ἢ τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὴν νοτίαν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου· ἐπιστεύθη ὅτι Ὀλυμπιον εἶνε τὸ γνωστὸν Ὀλυμπιεῖον τοῦ Πεισιστράτου καὶ Ἀδριανοῦ· ὅτι τὸ τῆς Γῆς ἱερὸν εἶνε τὸ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ὀλυμπεῖου τῆς Γῆς ἐπικλησιν Ὀλυμπίας (Pausan. I 18, 7. Ploutάρχου Θησεὺς 27)· ὅτι τὸ Πύθιον τέλος εἶνε τὸ παρὰ τὸν Ἰλισὸν καὶ τὸ Ὀλυμπιεῖον, ὅπου Πεισίστρατος ὁ τοῦ Ἰππίου υἱὸς καὶ ἐγγονὸς τοῦ μεγάλου Πεισιστράτου ἀνέθηκε τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος βωμὸν καὶ τὸ ἐπιγράμμα ἀνέγραψεν, ὅπερ καὶ ὁ Θουκυδίδης ἀναφέρει (VI 54, 6) καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἀνευρέθη. Ταῦτα πάντα ἐπιστεύθησαν χωρὶς νὰ δοκιμασθῶσι καλλίτερον. Συνέχει δὲ παντάπασιν τὰ πράγματα καὶ ἡ περίπυστος Καλλιρρόη, ἡ ἐν τῷ Ἰλισῷ παρὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον πηγὴ ἡ μέχρι σήμερον τὸ παλαιὸν τοῦτο πάντως ὄνομα φέρουσα. Ἄλλ' αὕτη μὲν δύναται νὰ μένῃ εἰς τὸν τόπον τῆς, ἐκεῖ ὅπου καὶ ὁ Πλάτων ἐν Ἀξίόχῳ, ὡς ἄλλοτε εἶδομεν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀναφέρει αὐτὴν ὑπάρχουσαν. Ἡμεῖς δὲ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ συγχέωμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἄλλην Καλλιρρόην, ἧς τὸ ὄνομα ἔσβυσε διὰ παντὸς ἀφότου ὁ Πεισίστρατος περὶ τὸ 550 π.Χ. Ἀντικατέστησεν αὐτὴν διὰ τῆς Ἑννεακρούνου. Ἄντ' ἡ Καλλιρρόη ἦτο ἐκείνη, ἣν ἀνεκάλυψε ὁ κ. Δαίρπφελδ ὑπὸ τὸν βράχον τῆς Πνυκὸς συνάγουσαν τὰ ὑδάτια τῆς ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπονόμων. Διὰ δὲ τὴν Ἑννεακρούνον ἐκτίσθη τὸ μέγα ὑδραγωγεῖον, ὅπερ πλειστάκις ἤδη ἀνεφέρμεν. Τὸ πρὸς νότον ὅμως μάλιστα τετραμμένον ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν μέρος εἶνε τὸ κατὰ τὸ πλείστον πρὸς νότον καὶ ἐν μέρει πρὸς δυσμὰς ἐξέχον ὁμαλώτερον τμήμα τῆς κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως,

ὅπερ περιελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ κατωτάτου πελασγικοῦ προτειχίσματος τῆς Ἀκροπόλεως. Τὸ τεῖχος τοῦτο εἶνε ὅπερ κάτωθεν καὶ ὀλίγον περαιτέρω τῆς Κλεψύδρας πρὸς τὰς Μακρὰς πέτρας συναπτόμενον, περιέτρεχε κατόπιν τὴν δυτικὴν πρόσθασιν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τὴν νοτίαν πλευρὰν αὐτῆς μέχρι τοῦ Ἀσκληπείου, ἀκριβῶς ἄνωθεν τῆς τοῦ Εὐμένους στοᾶς καὶ παρὰ τὰς ὑψίστας σειρὰς τῶν ἐδωλίων τοῦ μετὰ ταῦτα Διονυσιακοῦ θεάτρου, καθὼς πρὸ πολλοῦ τοῦτο καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐγνώσθη. Ἡ περιγραφὴ δὲ αὐτοῦ αὕτη ἐξηγεῖ κάλλιστα καὶ τὴν τοῦ Θουκυδίδου ἔκφρασιν: πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον, διότι ὄντως τὸ πλείστον τοῦ ὑπὸ τοῦ τεύχους τούτου περιλαμβανομένου χώρου ἀνήκει εἰς τὴν νοτίαν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐγγὺς δὲ ἦτο ἡ Καλλιρρόη, ἡ κατόπιν Ἑννεακρούνου.

Ταῦτα καὶ πρότερον ἦσαν ἐν μέρει σαφῆ. Τὴν σύγχυσιν δὲ κατὰ τὸ πλείστον ἐπέφερεν ἡ Καλλιρρόη τοῦ Ἰλισοῦ, πρὸς ἣν προσεκολλήθησαν μετὰ τυφλοῦ ἔρωτος οἱ ἀρχαιολόγοι, προσκολλησάντες εἰς αὐτὴν καὶ τὴν Ἑννεακρούνον. Καὶ τότε ἔπρεπε νὰ στιγματισθῇ ὁ ἐγκληματίας, ὅστις ἐτάραττε τοὺς κύκλους τῶν, καὶ ὁ ἐγκληματίας ἦτο ὁ Pausanias. Αὐτὸς δὲν ἤξευρε τί ἔλεγε. Ἄλλ' αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ κ. Δαίρπφελδ ἀποδεικνύουσι τὸν Pausaniam ἀληθεύοντα καὶ βοηθοῦσιν εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ Θουκυδίδου ἐρμηνείαν — μολοντί ταύτην καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς προσηκτικώτερον ἀναγινωσκόμενος παρέχει.

Μεθ' ὑπομονῆς νῦν ὁ φιλόσωρ καὶ φιλάρχαιος δύναται ν' ἀναμνήνῃ τί σπουδαιότερον ἄλλο ἢ σκαπάνη θὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ τί θὰ εἴπωσι πρὸς λύσιν τῆς διαφορᾶς οἱ σοφοὶ ἱστορικοὶ καὶ ἀρχαιολόγοι. Τὸ τέλος ὅμως αὐτῆς δὲν εἶνε πλέον, νομίζω, διόλου ἀμφίβολον.

ΓΕΩΡΓ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Θεατρικά

Τὸ ὑπὸ τὸν παράδοξον τίτλον *Widower's Houses* δρᾶμα τοῦ Βερνάρδου Shaw, τὸ πασταθὲν ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἀνεξαρτήτου θεάτρου ἀποδοκιμασθῇ μὲν καὶ ἐσυρίχθῃ ὑπὸ τοῦ κοινού, ἐπηνέθη δὲ ὑπὸ τῶν κριτικῶν.

— Ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ εἰς τῶν ἐξοχωτέρων Ἀγγλῶν ἡθοποιῶν, ὁ Fred. Leslie, κωμικὸς τοῦ θεάτρου τῆς Εὐθυμίας, θεωρούμενος τὸσον μέγας εἰς τὸ εἶδος του, ὅσον καὶ ὁ Ἰρβιγγ εἰς τὸ δρᾶμα. Ὁ Leslie ἦτο μόλις τριάντα καὶ ἐπτὰ ἐτῶν.

— Ἐν Παρισίοις συζητεῖται τὸ σχῆμα τῆς ἀνεγέρσεως νέου λαμπροῦ Κωμικοῦ Μελοδράματος. Ἐλπίζεται δὲ ὅτι κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος τὸ κτίριον τοῦ ἐθνικοῦ τούτου θεάτρου θὰ εἶνε ἑτοιμον.

— Ἡ Κ.α. Σαρτὸν Δεμάρ, ἡ γνωστοτάτη αἰδοῦς τοῦ Κωμικοῦ Μελοδράματος, ἡ ὁποία ἔσχεν ἡμέρας ἀληθοῦς δόξης, ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις ἐν ἡλικίᾳ πενήντα ἐννέα ἐτῶν.

¹ Καὶ δι' ἄλλους ἐτι λόγους. Βιλκμόβιτς ἐν τῷ Ἑρμῇ τοῦ 1886 σελ. 617.